

האיגוד הישראלי לפסיכותרפיה

הועדה לקביעת קריטריונים לקבלת חברים והכרה בבתי ספר לפסיכותרפיה

חברי הוועדה:
דר' אילנה קרמר
דר' רבקה דוידוביץ-אפשטיין
מר אבי אפרתי
גב' נאוה עתני
דר' שמעון קורניצר

סיכום עבודת הוועדה מיום 14.10.2010 - מתכונת לאחר הערות ועד האיגוד לפסיכותרפיה

מבוא

לפני כשנתיים דחו חברי האיגוד הצעה של וועד האיגוד לשינוי קריטריונים לקבלת חברים לאיגוד כיון שלא היתה מאוזנת דיה לאור זאת התבקשה הוועדה על ידי ועד האיגוד הישראלי לפסיכותרפיה לבדוק האם ניתן לשנות את קריטריוני הקבלה הקיימים, ואם אכן ניתן - לגבש קריטריונים לקבלת אנשי מקצוע נוספים כחברים באיגוד, ובהקשר זה, להציע דרישות להכרה של האיגוד בבתי ספר לפסיכותרפיה.

לוועדה התנדבו חברי איגוד אשר נענו לקריאה הפומבית של הוועד שסיים את הקדנציה ב 2009- והיא קבלה מנדט לסיים את המטלה גם מהוועד הנוכחי.

הוועדה דנה בנושאים שלעיל בתהליך חשיבה מקיף שהביא בהדרגה להבשלת ההמלצות שיובאו בהמשך. הנחת העבודה של הוועדה הייתה כי מדובר בנושא פנימי וייחודי הקשור למטרות האיגוד ותפקודו התקין ותפקודם של חבריו בהתאם ל'רוח הזמן'. החשיבה והדיונים עסקו בשאלות יסוד באשר למהות העיסוק בפסיכותרפיה, בהערכת המצב הקיים כיום בפועל לגבי ההכשרה בתחום ובהתאמה לצרכי העידן הנוכחי, ובדקה אפשרויות להרחבת מעגל חברי האיגוד תוך שמירה על רמה מקצועית ראויה. חברי הוועדה חיפשו נקודת שיווי משקל בין התעדכנות ופתיחה לבין שמירה על רמה, על תקן ועל איכות מקצועית, תוך ניסיון להיות קשובים לקולות, להערות ולהארות שנרשמו באתר האיגוד, באי מיילים שהופנו ישירות לחברי הוועדה וכן במפגשי פנים אל פנים. ההערות וההארות ניתנו על ידי אנשי מקצוע ממקצועות שונים, חלקם נציגים ישירים של הנהלות ארגונים מפרופסיות אחרות וגם מאיגודים שתחום התמחותם מייצג תת התמחות ספציפית בתחום הטיפול. המניעים של כל אחד מנציגי הארגונים והפונים, בכתב ובע"פ, לגרום לשינוי כזה או אחר במסמך הקריטריונים, עמדו לנגד עיני הוועדה. בהקשר זה נציין שהפניות היו גם מגורמים כמו: אחיות פסיכיאטריות, מרפאים בעיסוק, רופאי משפחה ודיאטניות קליניות. כולם טענו כי חייבים לראותם חלק בלתי נפרד מחברי האיגוד הישראלי לפסיכותרפיה. הוועדה הייתה מודעת לכך שחלק לא מבוטל מהמניעים של הפונים בכתב ובע"פ קשור לנושא חוק הפסיכותרפיה והיבטי חוק נוספים שנדונים במהלך השנים האחרונות במסגרות ממלכתיות.

הוועדה הקשיבה, שמעה והגיבה בשינויים שערכה במסמך, לאותם אנשי מקצוע ונציגי גופים שפנייתם עלתה בקנה אחד עם מטרות האיגוד והעמדה המוצהרת שלו: לקדם את נושא הפסיכותרפיה בישראל, לשמור ולקדם את הרמה המקצועית והאתיקה של העוסקים בתחום.

הוועדה מבקשת להדגיש כי היא רואה בחיוב הצטרפות של מטפלים מכל הגישות הטיפוליות לאיגוד, בכפוף לקריטריונים המפורטים במסמך זה.

הערה: נעשו שינויים במסמך סיכום תת הוועדה בתאריך 10.6.13

מהות העיסוק בפסיכותרפיה

פסיכותרפיה הינה תחום של בריאות הנפש הדורש מסלול הכשרה ייחודי וארוך, הכולל רכיב תיאורטי ורכיב מעשי, תוך שימת דגש רב על האחריות הרבה כלפי הציבור הזקוק לפסיכותרפיה. היא נוגעת בקודש הקודשים של נפש האדם וככזו מחייבת את האדם העוסק בה לפעול לפי הכלל: *Primum non nocere* - אם אפשר להועיל ולכל הפחות לא להזיק, לבריאותו הנפשית של המטופל.

העוסק בפסיכותרפיה חייב להיות אדם בעל זהות מקצועית המבוססת על ידע תיאורטי נרחב, הכרות והתנסות מעמיקה עם ההתפתחות הנורמלית ועם פסיכופתולוגיות מגוונות, קלות כחמורות, מיומנויות טיפוליות, כפיפות לאתיקה וכן איכויות אישיות שונות כגון: יכולת ליצירת קשר עם הזולת, יכולת התבוננות בעצמו ובזולת, יכולת אמפתית, עמידה במצבי חוסר ודאות, זיהוי והבנת תהליכים לא מודעים והשפעתם על התהליך הטיפולי, סבלנות וסובלנות לתהליכים מורכבים, קבלת השונה, שמירה על גבולות ביחסים, יכולת להעריך את תוצאות עבודתו, יכולת להציב מטרות טיפול בגישה הטיפולית בה התמחה, יכולת להביא לשינוי המותאם למטופל, ועוד.

תפקיד המטפל בפסיכותרפיה דורש איכויות קליניות שהן מעבר לטכניקה טיפולית ספציפית. איכויות אלו מהוות חלק משמעותי מזהותו המקצועית ומבוססות על כישורים טיפוליים הנרכשים בתהליך הדרגתי הכולל: למידה תיאורטית, התנסות במוסדות בריאות הנפש והדרכה ע"י מדריכים שהוכשרו לכך.

ההכשרה לעיסוק בפסיכותרפיה צריכה להדגיש את התפתחות היכולת הטיפולית ואת השפעת איכותיותו של המטפל על התהליך הטיפולי כאמור לעיל. עליה לבנות ולפתח באופן הדרגתי בסיס משמעותי להשגת זהות מקצועית טיפולית. על הבסיס ההכשרתי להיות רחב באופן שיאפשר ב המשך מתן מענה מיטבי לצרכי הפרט והקהילה ולעבודה עם צוות רב מקצועי, תוך יכולת לעבודה עצמאית בפסיכותרפיה.

לאחר רכישת הבסיס יוכל כל מטפל לבחור להתפתח במגוון גישות טיפוליות. האיגוד פתוח למטפלים מכל הגישות הטיפוליות. לאור האמור לעיל נקבעו הקריטריונים לקבלת חברים לאיגוד לפי העקרונות הבאים:

עקרונות

1. זיקה למסגרות בריה"נ ופסיכיאטריה:

לפסיכותרפיה זיקה הכרחית להכשרה הנרכשת במערכות של בריאות הנפש ומסגרות פסיכיאטריות. מסגרות אלו מאפשרות למידה והתנסות בפסיכופתולוגיה רחבה ומגוונת, תוך חשיפה לעבודת צוות רב מקצועי. כדי שמטפל יוכל להתקבל לאיגוד עליו להתנסות בעבודה טיפולית במסגרות אלה ולקבל בהן את רוב ההדרכה ע"י מדריכים שהוכרו כמומחים ומדריכים במקצועות הליבה (פסיכולוגיה קלינית, פסיכיאטריה, ע"ס קלינית).

2. מהות העיסוק המקצועי:

הועדה ממליצה לקבל לאיגוד אנשי מקצוע אשר פסיכותרפיה היא מרכזית בתחום עיסוקם, כפי שמתבטא בהגדרת המקצוע ובדרכי ההכשרה הנדרשות לרכישתו. דוגמא להבהרה: אצל עו"ס במסלול בריאות הנפש/קליני/טיפולי, פסיכותרפיה היא מהות מרכזית בעיסוקו העתידי. לעומת זאת, בריפוי בעיסוק המרכיב המרכזי בהכשרה קשור להיבט התפקודי- גופני.

3. נדבכים להכשרה:

- פסיכותרפיה הנה מקצוע הדורש מסלול הכשרה ספציפי הנסמך על שלושה נדבכים בסדר הכרונולוגי שלהלן –
- א. לימודים אקדמיים
- ב. עבודה במסגרות בריה"נ ופסיכיאטריות
- ג. לימודים והתנסות קלינית בבי"ס לפסיכותרפיה – במקרים שיפורטו להלן.

הגדרת הדרישות של שלושת הנדבכים :

א. לימודים אקדמיים :

- תעודת מומחה בפסיכיאטריה
- תעודת מומחה בפסיכולוגיה קלינית
- תואר שני מוכר מל"ג בעבודה סוציאלית קלינית/טיפולית/בריה"ג. דרישות נוספות יפורטו בטבלה בהמשך.
- תואר שני מוכר מל"ג במקצועות הטיפולים (פסיכולוגיה: חינוכית/שיקומית/רפואית/ התפתחותית, או בעבודה סוציאלית: ילד ומשפחה/ילד ונוער/טראומה). יידרשו לימודי השלמה אקדמית קלינית* ודרישות נוספות כמפורט בטבלה בהמשך.
- תואר שני מוכר מל"ג בטיפול באמנות או קרימינולוגיה קלינית בתנאי שהתואר הראשון היה בפסיכולוגיה או עבודה סוציאלית מוכר מל"ג. יידרשו לימודי השלמה אקדמית קלינית* וכן דרישות נוספות כמפורט בטבלה בהמשך.

*** לימודי השלמה אקדמית קלינית – ממוסד מוכר ע"י המל"ג – כוללים:**

- שני קורסים שנתיים בפסיכופתולוגיה ותיאוריות בהתפתחות, לפחות אחד מהם אקטיבית בגישה דינמית.
- שני קורסים שנתיים במושגי תיאוריות בפסיכותרפיה, לפחות אחד מהם בגישה דינמית....
- קורס שנתי בתורת הראיון הקליני.
- התנסות מעשית בת לפחות יום אחד בשבוע, במקביל ללימודים, במרפאות בריה"ג ובי"ח פסיכיאטרים.

ב. התנסות במוסדות מוכרים לבריאות נפש- מוסדות מוכרים ו/או מפוקחים על ידי שירותי בריאות הנפש במשרד הבריאות (בקהילה או במוסדות אישפוזיים) ו/או מוכרים על ידי הועדה המקצועית לפסיכולוגיה קלינית ו/או איגוד הפסיכיאטריה.(כמפורט בטבלה בהמשך):

התנסות של שנתיים במוסדות המוכרים של בריאות הנפש הכוללת פסיכותרפיה יחידנית עם 5 מטופלים לשנה, השתתפות בישיבות צוות, סמינרים, והזרקה אישית בהיקף של 70 ש' ממדריכים באותו מוסד שהוכרו כמומחים מדריכים בתחומם ממקצועות הליבה: פסיכולוגים קליניים, עוסי"מ קליניים ופסיכיאטרים.

ג. בתי ספר לפסיכותרפיה המוכרים ע"י האיגוד יהיו אלה אשר:

- קורסי הליבה בהם יתייחסו לנושאים הבאים: 1. פסיכופתולוגיה. 2. תיאוריות של התפתחות תקינה ופתולוגית. 3. המעשה הטיפולי. 4. אתיקה. 5. גישות טיפול קלאסיות ועכשוויות ובהן גישות העוסקות בהיבטים תהליכיים – דינמיים (כגון: דיון בחוויות עבר בהקשר התפתחותי, זיהוי והכרת דפוסים חוזרים, יחסי מטפל-מטופל, הכרת תהליכים לא מודעים – חרדות והגנות).
- היקף שעות ההוראה בגישות העוסקות בהיבטים תהליכיים דינמיים - לפחות 150 שעות הוראה (כשליש מתוכניות תלת שנתיות, הקיימות כיום, בהיקף של 150-180 שעות שנתיות) .
- יינתנו במסגרתם 90 שעות הדרכה ע"י מדריכים מוסמכים ממקצועות הליבה המוכרים על ידי בתי הספר .
- יערכו תהליך קבלה סלקטיבי וקפדני הכולל המלצות אנשי מקצוע מומחים ממקצועות הליבה וראיונות אישיים, תוך הערכת התאמתם של המועמדים לעיסוק בפסיכותרפיה + דרישה לפסיכותרפיה אישית לפני הקבלה ללימודים או במהלכם.

רשימת המקצועות הטיפוליים שיכולים להתקבל כחברים באיגוד בתנאי שימלאו אחר העקרונות שצוינו והדרישות המיוחדות לכל אחד מהמקצועות.

המקצוע	תנאי קבלה לאיגוד היום	השינוי המוצע
פסיכיאטרים	פסיכיאטר מומחה על פי הדרישות למומחיות בפסיכיאטריה	אין שינוי
פסיכולוגים קליניים	פסיכולוג בעל אישור מומחיות בפסיכולוגיה קלינית	אין שינוי
פסיכולוגים מומחים טיפוליים לא קליניים (חינוכיים, רפואיים, שיקומיים, התפתחותיים)	לא מתקבלים	יתקבלו בתנאי השלמה אקדמית קלינית. עבודה שנתיים בחצי משרה ו-70 ש' הדרכה אישית על פסיכותרפיה בבריה"נ ובי"ח פסיכיאטרי. ובי"ס לפסיכותרפיה מוכר האיגוד
עוסי"ם במסלול קליני/בריה"נ/טיפולי תואר שני מוכר מל"ג	שעבדו לפחות 5 שנים בבריה"נ ובמוסד פסיכיאטרי + 250 ש' הדרכה אישית שבועית	שעבדו לפחות 3 שנים בחצי משרה ו-160 ש' הדרכה אישית בבריה"נ ובי"ח פסיכיאטרי. ובי"ס לפסיכותרפיה מוכר ע"י האיגוד
עוסי"ם במסלול קליני/בריה"נ/טיפולי תואר שני מוכר מל"ג	שעבדו 2 שנים בבריה"נ, בה קבלו 160 שעות הדרכה אישית שבועית, ובי"ס מוכר איגוד לפסיכותרפיה	שעבדו לפחות 3 שנים בחצי משרה ו-160 ש' הדרכה אישית בבריה"נ ובי"ח פסיכיאטרי. ובי"ס לפסיכותרפיה מוכר ע"י האיגוד
עוסי"ם לא במסלולים הנ"ל (ילד ומשפחה, ילד ונוער, טראומה) תואר שני מוכר מל"ג	לא מתקבלים	לאחר שנתיים עבודה בחצי משרה במסגרת מקצועם והתמחותם עם 90 שעות הדרכה יתקבלו בתנאי השלמה אקדמית קלינית ועבודה שנתיים בחצי משרה ו-70 ש' הדרכה אישית על פסיכותרפיה בבריה"נ ובי"ח פסיכיאטרי. ובי"ס לפסיכותרפיה מוכר האיגוד
מטפלים באומנות	לא מתקבלים	לאחר שנתיים עבודה בחצי משרה במסגרת מקצועם והתמחותם עם 90 שעות הדרכה יתקבלו בתנאי שהתואר הראשון שלהם הוא בפסיכולוגיה או בעב' סוציאלית מוכר מל"ג.
קרימינולוגים קליניים בעלי תואר שני מוכר מל"ג במקצועם	לא מתקבלים	יבצעו השלמה אקדמית קלינית. עבודה קלינית 2 שנים בחצי משרה ו-70 ש' הדרכה אישית על פסיכותרפיה בבריה"נ ובי"ח פסיכיאטרי. ובי"ס לפסיכותרפיה מוכר ע"י האיגוד

ועדת חריגים

האיגוד יוכל לקבל כחברים שלא מן המניין במסגרת ועדת חריגים את אותם אנשי מקצוע התורמים לשדה הפסיכותרפיה באופן משמעותי והומלצו לכך, גם אם אינם עומדים בקריטריונים לקבלה מלאה כחברי האיגוד.

סיכום

הועדה דנה באפשרות להרחבת שורות האיגוד הישראלי לפסיכותרפיה ומצאה כי יש לאפשר לבעלי מקצועות נוספים להתקבל כחברים באיגוד בתנאי הכשרה מסוימים. לצורך כך בדקה הועדה את מהותו של העיסוק במקצוע הפסיכותרפיה. המסמך הנוכחי מציע הגדרה של מהות העיסוק בפסיכותרפיה וממליץ על הכשרה בסיסית הנדרשת מהעוסקים בתחום. בהקשר זה דנה הועדה גם בקריטריונים להכרה בבתי ספר לפסיכותרפיה והגדירה אותם.

לפיכך, המעוניינים להתקבל כחברים באיגוד הישראלי לפסיכותרפיה יידרשו לעמוד בעקרונות ההכשרה הבסיסית שהוגדרו לעיל. תנאי הקבלה של המקצועות השונים, כפי שהוגדרו בטבלה שלעיל, מבוססים על תמונת מצב של הלימוד האקדמי וההכשרות הנדרשים כיום במקצועות השונים.

אם יחולו בהם שינויים, תידרש בהתאם התייחסות נוספת לתנאי הקבלה, תוך הקפדה על היקפן ואיכותן של ההכשרות. הועדה מקווה כי על בסיס העקרונות שהועלו במסמך זה והטבלה המסכמת את דרישות הקבלה, יוכלו בעלי מקצועות נוספים להצטרף לאיגוד תוך שמירה על הרמה והאיכות שאפיינה את האיגוד הישראלי לפסיכותרפיה מיום היווסדו.

ב כ ב ו ד ר ב,

הועדה לקביעת קריטריוני קבלת חברים
והכרה בבתי ספר לפסיכותרפיה